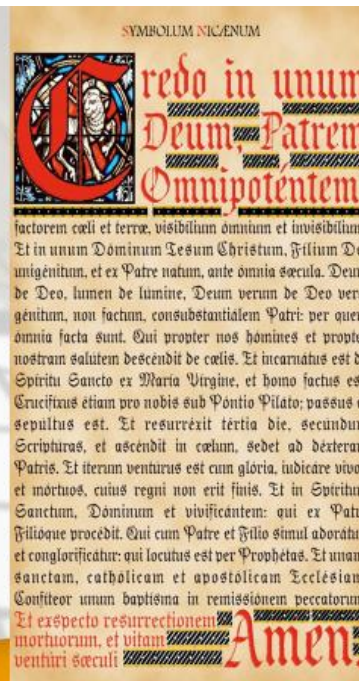

Credoviering

“Ik geloof in God, Schepper van hemel en aarde”

Muziek vooraf: [Gregoriaans Credo](#)

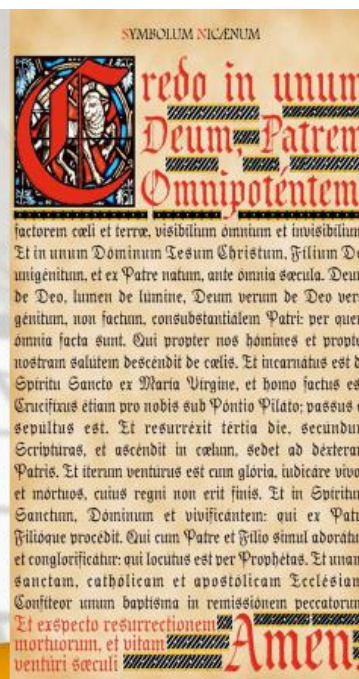
I. De oude kerk en ‘de schepper’

I. De oude kerk en ‘de Schepper’

Oerversie van het *Apostolicum*

(begin 4^e eeuw):

- 1) Ik geloof in God de Almachtige Vader,
- 2) en in Jezus Christus, zijn enige Zoon, onze Heer...

Het geloofsartikel over ‘de schepper’ blijkt een latere toevoeging. In de 4^e eeuw klinkt ‘de schepper’ nog niet mee in de apostolische geloofsbelijdenis.

Waarom ook al weer schreef de oude kerk haar belijdenissen op?

Belijdenissen zijn niet ontstaan omdat theologen zo nodig wat moesten zeggen, of uit de behoefte soort ‘geloofssysteem’ op te bouwen. Ze zijn ontstaan omdat kerk worstelde met vragen. Vragen die raakten aan kern van geloof – aan wat geloof met mensen doet. Vragen/ keuzes die er álles toe doen in geloof en leven! Op de achtergrond van de belijdenis spelen (vaak hevige) discussies die plaatsvonden in de oude kerk. De overgeleverde belijdenisteksten laten zien welk antwoord de kerk gaandeweg gevonden heeft, welke keuze de kerk heeft gemaakt.

Dat we bij 'de schepper' te maken hebben met een latere toevoeging is veelzeggend. Daarmee zijn we dus ineens getuige van een lang-durende discussie, waar de kerk lang niet uit kwam.

Als soort Astronomen kunnen we via zo'n toevoeging even terugkijken in de tijd, bijna tot de oerknal. Net zo kijken we, door te kijken naar de ontwikkeling van het geloofsartikel over 'de Schepper', terug in de geschiedenis van de kerk, tot bijna in haar eerste ontstaan. Want het was een lang en intens debat.

I. De oude kerk en 'de Schepper'

Marcion (85 – 160)

Schepper-God ≠ God van Jezus

Wrekende God <-> God van Liefde

Schepping = mislukt experiment!

Heeft Marcion niet eigenlijk gelijk?

SYMBOLUM NICENUM

Credo in unum Deum, Patrem Omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum, ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de caelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato: passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas, et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

Waarom is nu 'de schepper' toegevoegd door de 'oude kerk'?

Één ding is duidelijk: niet om stelling te nemen tegen de evolutieleer van Darwin. Die was in de 4e eeuw volkomen ondenkbaar.

Op achtergrond van dit geloofsartikel speelt een totaal andere discussie.

Ik stel u voor aan de theoloog Marcion (2e eeuw)

Marcion stelde dat de God die wij hebben leren kennen in Christus Jezus wel een andere moet zijn dan de God waarvan het Oude Testament vertelt.

God van Jezus = God van liefde

God van OT = schepper God = wrekende God.

Vooraf was volgens Marcion de 'schepper God' een mindere God dan de God van Jezus Christus. De schepping is uiteindelijk 'prutswork'. Schepping staat voor kwaad, voor vergankelijkheid, voor bederf. Ofwel 'schepping' was een mislukt experiment.

En... heeft Marcion daarin niet eigenlijk heel veel gelijk?

I. De oude kerk en 'de Schepper'

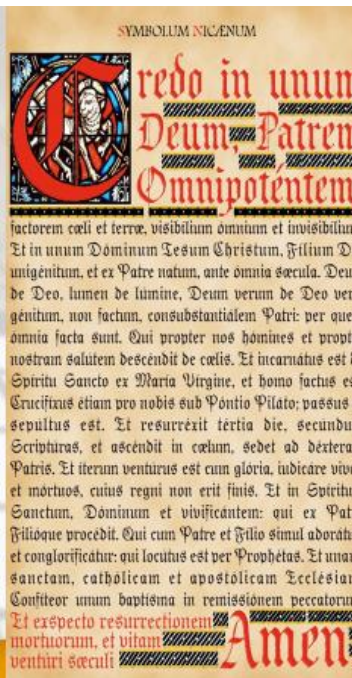
Marcion (85 – 160)

Heeft Marcion niet eigenlijk gelijk?

Schepping = mislukt experiment!

Marcion & Gnostiek:

Gods 'liefde' moet wel 'geestelijk' zijn.

Er valt wat (veel!) voor de stelling van Marcion te zeggen. Hij heeft maar al te vaak de menselijke ervaring aan zijn zijde. Het valt niet mee om dat kostbare scheppingswoord 'goed' te verbinden met levenservaring van alledag... Vergankelijkheid en mis-lukking bepalen ons leven en samenleven op velerlei gebied meer dan ons lief is.

Deze levenservaring bracht Marcion, en met hem de hele 'Gnostiek' (een grote beweging uit de oertijd van de kerk – en daarvoor) ertoe de nadruk te leggen op geestelijk leven. Het fysieke, lichamelijke, aardse leven - van eten, werken, aanraking, seks, honger, pijn, lijden, gemis – is voor Marcion en de zijnen eigenlijk niet van belang. Het lichaam is eigenlijk inferieur... Eigenlijk is het bijzonder jammer dat onze prachtige geest zo'n erbarmelijk lichaam nodig heeft. Kortom, je moet je zo onafhankelijk mogelijk van het lichaam maken.

Marcion en de Gnostiek concluderen: Gods Liefde is niet gericht op het lichaam en de aarde. Maar op de geest – de eeuwigheid – het hiernamaals.

Ofwel: zoveel als er voor Marcion's geloofservaring te zeggen valt, het resultaat is dat uiteindelijk de waarde van ons lichamelijke aardse leven wordt ontkend! En zie hier belang van de discussie die de oude kerk voerde. Tegenover Marcion stonden andere stemmen voor wie om allerlei reden het offer van de aarde te ver ging. Je ontkent met name op die manier ook de gang van Jezus Christus... die juist tot in de diepste diepten van ons aardse bestaan afdaalde.

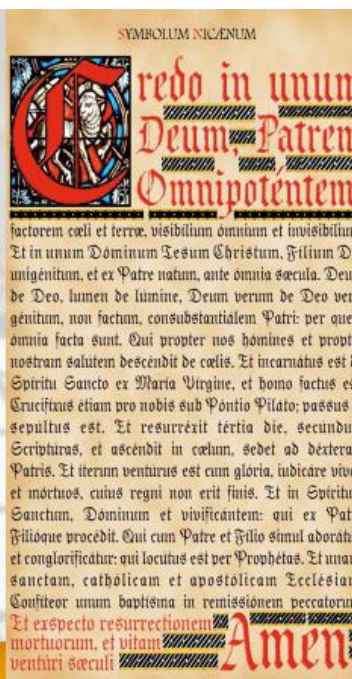
I. De oude kerk en 'de Schepper'

Marcion (85 – 160)

Schepper-God ≠ God van Jezus

'Schepper' in Credo (800)

Deze discussie heeft dus zes eeuwen geduurd!!!!

Doorslaggevend was uiteindelijk het besef dat we het aardse lichaam niet mógen ontkennen, omdat Christus ons aardse lichaam juist heeft gezocht.

Daarom heeft na zes eeuwen de ‚Schepper‘ min of meer een vaste plek in het *Apostolicum* gevonden.

Samenvattend – wat is de les van deze oude discussie:

In geloofsartikel ‚schepper‘ staat het concrete aardse mensenleven op het spel. Doet dit aardse leven er toe voor God? Of niet? Het antwoord van de oude kerk is éénduidig: Ja, dit aardse leven is voor God van belang.

Zingen: Lied 488 – *In den beginne was het woord*

Een lied waarin de God van Christus volledig wordt verbonden met de Schepper God.

(het is een écht ‚Anti-Marcion‘ lied dus. Het is ondertussen gewoon Johannes 1)

Lezen: Genesis 1, 1 – 10 – Vertaling *Societas Amstelodamensis*

In den beginne schiep God de hemel en de aarde.

De aarde nu was wirwar en wanorde

duisternis over het aanschijn van de oervloed

en Gods geest zwevend over de wateren.

God zei:

Er zij licht!

En er was licht.

God zag het licht, het was goed.

God maakte scheiding tussen het licht en de

duisternis.

God riep tot het licht:

Dag

en tot de duisternis riep hij:

Nacht.

Het werd avond, het werd morgen, een dag.

God zei:

Er zij een gewelf te midden van de wateren

dit zij tot scheiding tussen wateren en wateren.

God maakte het gewelf

en maakte scheiding tussen de wateren onder het gewelf

en de wateren boven het gewelf.

En het was zo.

God riep tot het gewelf

Hemel.

Het werd avond, het werd morgen, een tweede

dag.

God zei:

Laten de wateren onder de hemel zich verzamelen

op één plaats

opdat het droge zich laat zien.

En het was zo.

God riep tot het droge:

Aarde

en tot de verzameling der wateren riep hij:

Zeeën.

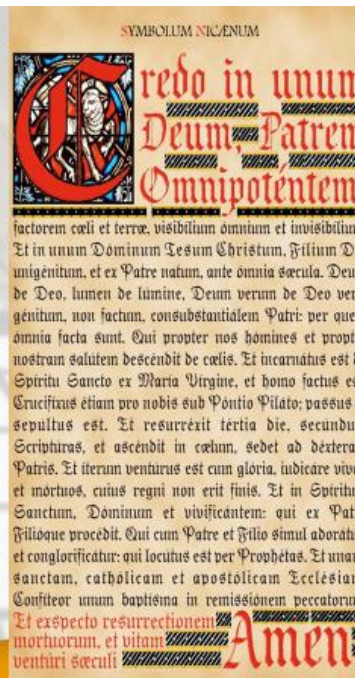
God zag dat het goed was.

III. De Bijbel over 'Schepping'

De Bijbel over Schepping:

In het begin schiep God de hemel en de aarde.

De aarde was ~~nog~~ woest en doods ...
(Genesis 1 – Nieuwe Bijbel Vertaling)

Eerste verkenning:

De Nieuwe Bijbel Vertaling vertaalt 'de aarde was *nog* woest en doods'.

In dat éne woordje 'nog' wordt een volgorde gesuggereerd. Eerst was het nog dit, toen was het dat.

Maar in het Hebreeuws staat dat 'nog' er niet. De gesuggereerde volg-orde is er zo maar ingeslopen. Een *slip of the pen*. Zo diep zit de historische lezing van het scheppingsverhala in ons.

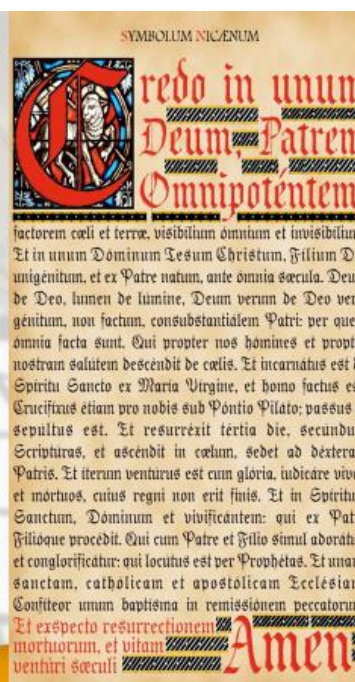
Alle reden om nog eens beter te kijken naar de scheppingsverhalen in de Bijbel. Het zijner immers twee. En alleen dát wil al wat zeggen.

III. De Bijbel over 'Schepping'

Genesis I – Zeven Scheppingsdagen

Licht Hemel Aarde Zon Vissen Dieren Sabbat
Zee Maan Vogels Mens
Groen Sterren

De zeven scheppingsdagen zijn uit op... nee, niet op de mens, maar op de Sabbat. Er wordt een liturgische orde verteld, bezongen. Het eerste dat de mens mag / moet doen is Sabbat vieren. Ofwel de Sabbatslichten aansteken. Met welk licht? Natuurlijk, het licht van de eerste dag. Zon en maan worden pas later 'geschapen'. Die geven ritme aan het leven, aan de dagen van de week. Dit lied bezingt volstrekt géén ontstaansvolgorde. Dit lied bezingt een liturgische ordening van het leven.

III. De Bijbel over 'Schepping'

Genesis II – Rondom de mens

Aarde en water

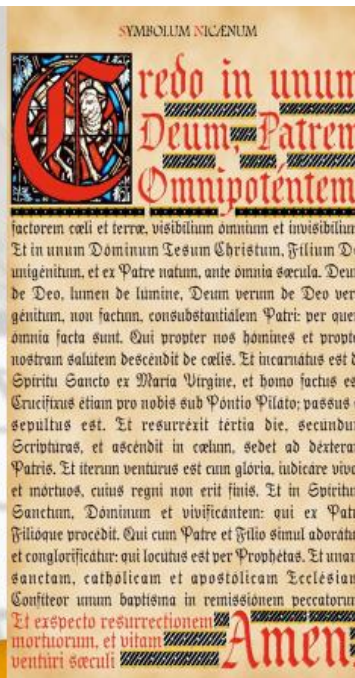
Mens met levensadem

Tuin met geboomte en vruchten

Dieren met hun naam

Uit de rib een 'tegenover' voor de mens

Man en vrouw

Het tweede scheppingsverhaal staat de mens centraal.

Een volgorde die in niets lijkt op de volgorde van het 1^e verhaal. Omdat het iets heel anders wil vertellen: wat de kern is van menszijn – namelijk: samen mens-zijn.

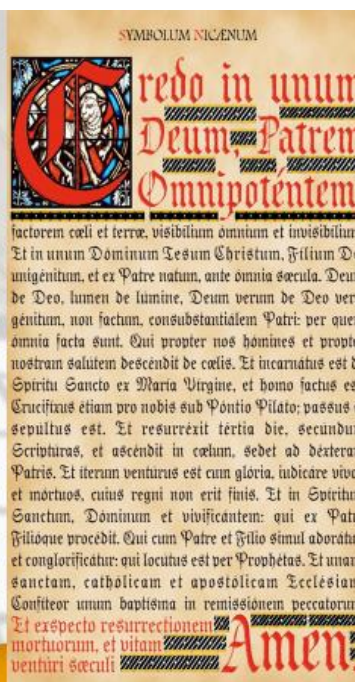
III. De Bijbel over 'Schepping'

Hoe, wat wanneer?

'Schepping' gaat niet over de volgorde van het ontstaan van de wereld.

'Schepping' is niet van gisteren maar van vandaag en morgen!

Ons bestaan is een bedoeld bestaan.

Ergo:

'Schepping' in de Bijbel heeft helemaal niets te maken met een of andere 'indeling van de geschiedenis'

'Schepping' in de Bijbel staat voor een verhaal over hoe God met mensen / op aarde werkt. Waar God met leven/aarde op uit is. Hoe God de mens ziet:

God scheidt ruimte voor mensen – door te ontwarren, door uit elkaar te halen, door te scheiden wat door elkaar loopt, door mensen te inspireren, en met elkaar te verbinden.

'Schepping', zo verstaan, is niet verhaal 'over gisteren' maar verhaal voor 'vandaag' en 'morgen'.

Bijbelse Scheppingsverhalen vertellen groot geheimenis: Mensenleven heeft bedoeling.

God wil dat mensen goed leven op aarde. En daar werkt hij aan. Dát is 'Schepping'.

Muziek:

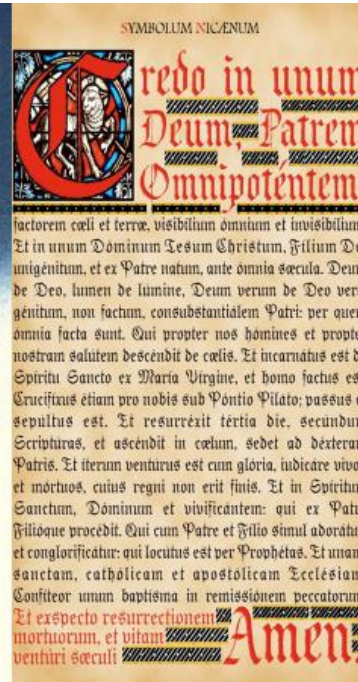
Haydn, *Die Schöpfung*

Uitgevoerd door het Nederlands Blazers Ensemble

Ingeleid door Bart Moeyaerts

<https://www.bol.com/nl/p/de-schepping/1000004003056277/>

In het begin was er niets. Het is moeilijk om je dat voor te stellen. Je moet alles wat er nu is, nog niet laten zijn. Je moet het licht uitdoen, en er zelf niet zijn, en dan ook nog eens al het donker vergeten, want in het begin was er niets, ook het donker niet. Als je het begin van alles wil zien, moet je erg veel weglaten. Ook je moeder. Alleen God en mij hou je over. Het is moeilijk God en mij over te houden als je net aan niets hebt gedacht, maar ach: God en ik zijn niet veel. We zijn nog minder dan je denkt. We zijn dat beetje lucht dat 's nachts om de wereld reist. We zijn een droog buitje. We zijn niet eens de sneeuw die verleden jaar gevallen is. Zo weinig zijn we. Maar evengoed waren we erbij, in het begin. Er was niets, en God, en ik – en een stoeltje om op te zitten, want er is heel lang niets geweest. Het was verschrikkelijk.

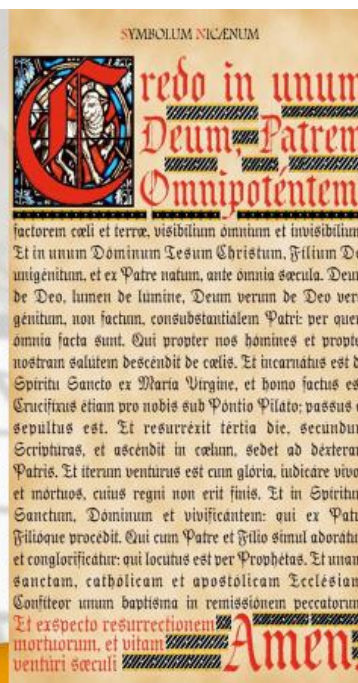

V. Geloven in de Schepper???

Scheppen is Scheiden

In 'Schepping' gaat het om alle mensen samen!

Schepping
=
God is uit op goed leven, liefde voor allen

Tenslotte: Wat betekent 'ik geloof in God de Schepper van hemel en aarde' voor mensen van vandaag?

We tellen op:

1. Geleerd uit de Bijbel: Kernwoord bij 'scheppen' is 'scheiden'. Door scheiding te maken tussen goed en kwaad schept God ruimte voor mensen om te leven.
2. Geleerd van de oude kerk: In 'Schepping' gaat het om alle mensen samen.

3. In 'Schepping' is leven meer dan vegeteren. Het gaat om gekwalificeerd leven. God wil dat mensenleven goed is, zeer goed. Leven in liefde, in vrede, mensen samen.

Schepping = Dit goede leven – leven in liefde en vrede, samen – is het geheim van álle aardse bestaan. Want daar is God op uit.

V. Geloven in de Schepper???

Marcion:
'Gods aarde' geofferd om 'Gods liefde' te redden...

Credo zegt mét 'Schepper:
Dit aardse bestaan is de werkplaats van Gods liefde.

'Schepping of evolutie' -> 'schepping of zinloosheid'
'geloof of wetenschap' -> 'geloof of nihilisme'

SYMBOLUM NICENUM

Credo in unum Deum, Patrem Omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibilibus omnium et invisibilibus. Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum, ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero genitum, non factum, consubstantialiæ Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato: passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas, et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen.

Nog één keer terug naar Marcion: Ook Marcion ging het om Gods liefde. Maar om Gods liefde te redden moest Marcion Gods aarde offeren.

De oude kerk leert ons tegen Marcion in om ín dit aardse bestaan te blijven hopen op liefde, vrede voor allen.

'Schepping' wil zeggen: Dít aardse bestaan – en niet een bestaan hierna, elders – is de werkplaats van Gods liefde.

Dát geloven valt niet mee. Te vaak spreekt onze dagdagelijkse ervaring deze belijdenis tegen.

De keuze voor moderne mensen is dan ook niet: schepping óf evolutie. Maar schepping of zinloosheid. Niet, geloof of wetenschap, maar geloof of nihilisme (cynisme).

Het is volstrekt niet nodig, zelfs verwarrend, om de evolutieleer tegenover de schepping te plaatsen. De evolutie verklaart dát ik besta. Daarover gaat het juist niet in de schepping. In de scheppingsleer wordt verteld waarom, waartoe ik besta.

'Schepping' staat dus voor ongekende hoop... en een ongekende opdracht.

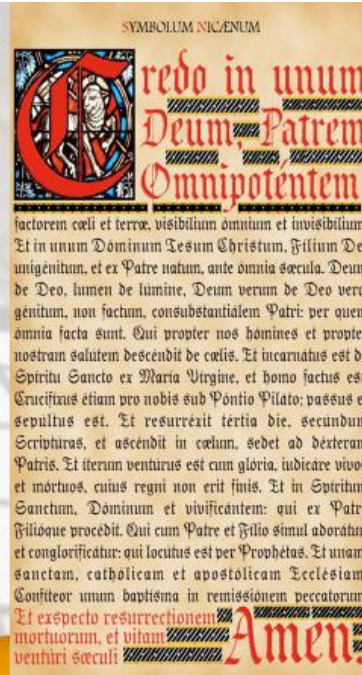
Alles tenslotte in één dia:

V. Geloven in de Schepper???

Ik geloof in God de Schepper

=

“Midden in dit aardse bestaan
blijf ik hopen op
en werken aan
liefde en vrede
voor allen.”

Om uit het hoofd te leren. Wordt de volgende keer overhoord.

Zingen: *God heeft het eerste woord* (LB 513)

Dagsluiting

OXFORD STREET

Guillaume van der Graft = Willem Barnard

wat dood was doet hij ademen en lopen,

maakt van metaal een zacht kloppende huid.

Alles kan veranderen in een dag

als de auto's gaan grazen in de straten,

mooie glanzende koeien, zwarte schapen

en de verkeerslichten staan groen op gras.

Het zal ontroerend zijn om te aanschouwen

als al die auto's ook kunnen herkauwen.

Engelen als cowboys ertussendoor

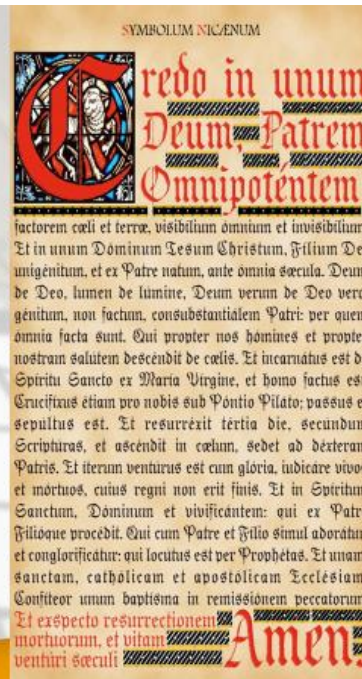
houden zich bezig met de paardenkrachten,

want God, God in het diepst van zijn gedachten,

dat is een boer, dat is gewoon een boer.

Hij scheurt het asfalt als een grasland open,

in de riolen schieten vissen kuit,

Luthers avondgebed

Blijf bij ons Heer,
want het is avond
en de nacht zal komen
Blijf bij ons en bij Uw ganse kerk
aan de avond van de dag
aan de avond van het leven
aan de avond van de wereld.
Blijf bij ons
met Uw genade en goedheid
met Uw troost en zegen
met Uw Woord en Sacrament.

Blijf bij ons, wanneer over ons
komt
de nacht van beproeving en van
angst
de nacht van twijfel en
aanvechting
de nacht van de strenge,
bittere dood

Blijf bij ons
in leven en sterven
in tijd en eeuwigheid.
Amen.

Ontmoetingskerk Enschede

Zingen Geloofsbelijdenis – LB 342

Volgende Credoviering:

20 november

Same time, same place

SYMBOLUM NICÆNUM

credo in unum
Deum, Patrem
Omnipotentem,

factorem cœli et terre, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum, et ex Patre natum, ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Ponto Pilato: passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas, et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen.